

Sustavi klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u nekom europskim državama

Vladimir Krtalić

Ključne riječi

građevinska tvrtka, klasifikacija, kvalifikacija, članice EU, kriteriji, građevinski radovi, certifikacija

Key words

construction company, classification, qualification, EU members, criteria, construction works, certification

Mots clés

société de construction, classification, qualification, membres de l'UE, critères, travaux de construction, certification

Ключевые слова

строительная фирма, классификация, квалификация, члены ЕС, критерии, строительные работы, сертификация

Schlüsselworte

Baufirma, Klassifizierung, Qualifizierung, EU-Mitglied, Kriterien, Bauarbeiten, Zertifizierung

V. Krtalić

Stručni rad

Sustavi klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u nekim europskim državama

U radu se opisuju sustavi klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u 13 država članica EU. Prikazane su opće karakteristike organizacije provedbe navedenih sustava, a također i kriteriji koji se primjenjuju u postupku provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki. U radu su obuhvaćeni i pravni temelji provođenja postupaka certifikacije odnosno dodjeljivanja suglasnosti za obavljanje određenih vrsta građevinskih radova i/ili izvođenja svih radova.

V. Krtalić

Professional paper

Classification and qualification systems for construction companies as used in some European countries

The classification and qualification systems used for construction companies in 13 EU member countries are described in the paper. General data about implementation of such systems are presented, and criteria used during implementation of classification and qualification systems in construction companies are given. The paper also focuses on legal foundations for the implementation of certification procedures, i.e. for granting approval for realization of some types of construction works and/or for realization of all construction works.

V. Krtalić

Ouvrage professionnel

Systèmes de classification et qualification utilisés dans certains pays pour sociétés de construction

Les systèmes de classification et qualification utilisés dans 13 pays de l'UE pour sociétés de construction sont décrits dans l'ouvrage. Les données générales sur la mise en œuvre de ces systèmes sont présentées, et les critères utilisés au cours de la mise en œuvre des systèmes de classification et qualification dans les sociétés de construction sont fournis. L'ouvrage décrit également les fondations légales pour la mise en œuvre des procédés de certification, c'est-à-dire pour la délivrance d'approbation pour la réalisation de certains types de travaux de construction et/ou pour la réalisation de tous types de travaux de construction.

В. Крталич

Отраслевая работа

Системы классификации и квалификации строительных фирм в некоторых европейских странах

В работе описываются системы классификации и квалификации строительных фирм в 13 стран членов ЕС. Показаны общие характеристики организации проведения приведенных систем, а также и критерии, применяемые в способе проведения системы классификации и квалификации строительных фирм. В работе охвачены и юридические основы проведения способов сертификации, соответственно, выдачи согласности для проведения определенных типов строительных работ и/или выполнения всех работ.

V. Krtalić

Fachbericht

System der Klassifizierung und Qualifizierung von Baufirmen in einigen europäischen Staaten

Im Artikel beschreibt man Systeme der Klassifizierung und Qualifizierung von Baufirmen in 13 Staaten - Mitgliedern der EU. Dargestellt sind die allgemeinen Charakteristiken der Durchführungsorganisation der genannten Systeme, und auch die Kriterien die im Verfahren der Durchführung des Systems der Klassifizierung und Qualifizierung von Baufirmen angewendet werden. Im Artikel sind auch die gerechlichen Grundlagen der Durchführung der Zertifizierungsverfahren umfasst, bzw. der Zuteilung der Übereinstimmung zur Ausführung bestimmter Bauarbeiten und/oder Ausführung aller Arbeiten.

Autor: Mr. sc. **Vladimir Krtalić**, dipl. ing. građ., stalni sudski vještak za graditeljstvo, Ulica Grada Mainza 24, Zagreb

1 Uvod

Propisi o javnoj nabavi država članica EU bili su utemeljeni na propisima o izvršenju proračuna države, pokrajina i jedinica lokalne samouprave. Donošenjem Direktive EU o usklađivanju postupka javne nabave u državama članicama EU uređena je obveza njihova preuzimanja u nacionalna zakonodavstva. Primjerice, SR Njemačka je, Zakonom o sprječavanju ograničenja tržišne utakmice i provedbenim propisima donesenim na temelju toga Zakona, preuzela EU-smjernice o javnoj nabavi u nacionalno zakonodavstvo.

U postupku javne nabave građevinske tvrtke moraju pribaviti niz dokumenata kojima bi trebale dokazati podobnost i ispuniti određene kriterije, sukladno odredbama pravnog akta kojim se uređuje postupak javne nabave, primjerice:

- pravne i administrativne kriterije
- ekonomske kriterije i
- tehničke kriterije.

Stoga je na razini EU Ministarsko vijeće Europske komisije u lipnju 1989. pokrenulo izradu studije o postojećim sustavima «pretkvalifikacije» odnosno sustavima klasifikacije i kvalifikacije u državama članicama EU. Na temelju tih istraživanja, 1993. godine pokrenut je postupak izrade europske norme *EN 13833* kojom bi se na jedinstven način uredio postupak «pretkvalifikacije», odnosno provela klasifikacija i kvalifikacija građevinskih tvrtki prije raspisa konkretnih nadmetanja za ustupanje radova. Donošenjem norme *EN 13833* postupak provedbe klasifikacije i kvalifikacije bio bi jedinstveno uređen za cijelo područje EU.

Nakon deset godina intenzivnog rada na izradi *prEN 13833 «Pretkvalifikacija građevinskih tvrtki»*, 2003. godine nisu je prihvatile države članice EU koje imaju već uređene sustave javne nabave i postupke klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki, primjerice: Austrija, Belgija, Francuska, Grčka, Portugal, Španjolska i Velika Britanija. Glavni je razlog neprihvatanja predložene norme, sastavljene na temelju određenih kompromisa, što je ta PREDNORMA imala niže kriterije od vlastitih sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u tim državama i ne bi omogućila zaštitu tržišta građevinskih usluga na dotadašnjoj razini.

Cilj je ovoga rada sažeto prikazati:

- sustave klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki nekih država članica EU
- organizaciju provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u tim državama

- kriterije koji se primjenjuju u postupku provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki
- osnovne oblike mogućnosti nuđenja i ugovaranja izvedbe građevinskih radova.

2. Sažeti prikaz sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki u nekim europskim državama

2.1 Belgija

Belgija je ustrojila visoko reguliran sustav klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki. Sustav obuhvaća 17 kategorija i 63 potkategorije za razna područja građevinske djelatnosti. U okviru sustava građevinske su tvrtke razvrstane u 8 razreda kojima je uređen pristup poduzetnika na tržištu građevinskih radova stjecanjem odgovarajućeg *certifikata* takozvanog *AGREATION*.

Stjecanje *certifikata* uređeno je raznim je parametrima:

- veličinom projekta koji je predmet ustupanja
- vrstom djelatnosti
- financijskom snagom u odnosu na ukupni prihod prethodne tri godine,
- brojem zaposlenih i
- dokazom sposobnosti s popisom usporedivih izvedenih projekata tijekom posljednjih osam godina (referencijama).

Tako dodijeljeni *certifikat* načelno vrijedi 5 godina, pri čemu svaki poduzetnik, ako on u to vjeruje, u svakom momentu može zatražiti provedbu postupka radi prekvalifikacije u viši razred. Postupak klasifikacije i prekvalifikacije provodi certifikacijsko tijelo kojim upravlja nadležno ministarstvo. Postupak klasifikacije je obvezujući za sve poduzetnike, bez iznimke. Između ostalog sustav klasifikacije dodatno se primjenjuje i u privatnom području.

Efektivno belgijska država upravlja sustavom sa samo 6 službenika. Za postupak prigovora, odnosno rješavanja svakovrsnih žalbi, postoji specijalna komisija kojom predsjedava jedan belgijski sudac. Na temelju razmjerno malog upravnog «aparata», poduzetnici plaćaju relativno male pristojbe za provedbu postupka klasifikacije i kvalifikacije. Belgijski su građevinski poduzetnici ovim sustavom jako zadovoljni jer su obuhvaćene sve građevinske tvrtke bez obzira na njihovu veličinu.

Zadovoljstvo belgijskih poduzetnika u graditeljstvu temelji se na čimbeniku da ovaj sustav stvara veće poteškoće inozemnim nego domaćim poduzetnicima i da na neki način odjeljuje belgijsko tržište građevinskih usluga od EU-tržišta.

2.2 Finska

Do 2003. godine u Finskoj nije postojao obvezujući sustav pretkvalifikacije građevinskih tvrtki, ali postoji niz organizacija koje se bave klasifikacijom i kvalifikacijom građevinskih tvrtki. Mali je dio poduzeća na temelju neharmoniziranih kriterija certificiran. Nedvojbeno je utvrđeno da je tada postojao velik interes za certificiranje, ali još nije ustrojen jedinstveni sustav klasifikacije za cijelo područje države. Klasifikacija se provodi prema veličini projekata izraženim u eurima i razvrstanim u četiri kategorije.

2.3 Danska

U Danskoj također nije ustrojen jedinstveni sustav klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki.

2.4 Francuska

Člankom 45. Code des marchés publics uređeno je: «Kao dokaz podobnosti pri nadmetanju za ustupanje javnih radova mogu se zahtijevati»:

- podaci o kapacitetu poslovanja
- tehnički i financijski dokumenti podnositelja zahtjeva o njegovu pravnom statusu
- odobrenje da se tvrtka može angažirati na projektima od interesa za obranu države
- nacionalnost podnositelja zahtjeva.

Registar poduzetnika i dokumenti zaštićeni su i fiksirani na temelju odluke ministarstva gospodarstva.

Naručitelji mogu tražiti nužne podatke za ocjenu podobnosti na osnovi suglasnosti ponuditelja koji namjerava ponuditi predmetne radove.

Uobičajeno je i moguće da naručitelj (investitor) traži podatke o sposobnosti ponuditelja od javno priznatih certifikacijskih tijela, primjerice QUALIBAT, QUALIFELEC, TNTP.

Privatni investitori slobodno odlučuju hoće li ugovoriti radove s poduzećem koje je steklo klasifikacijski certifikat. Za važne ugovore uobičajeno je da i privatni investitori traže klasifikacijski certifikat. Klasifikacijski certifikat daje privatnom investitoru također sigurnost da će radovi biti kvalitetno izvedeni.

Postupak certifikacije provode *klasifikacijska tijela*, primjerice: *QUALIBAT, FNTP*.

QUALIBAT, ustrojen 1949., sastavljen je od predstavnika javnih i privatnih naručitelja (investitora); predstavnika strukovnih udruga, udruga poduzetnika i udruge arhitekata. QUALIBAT djeluje pod nadzorom Ministar-

stva stanovanja i urbanizma. To je izvanstranačko tijelo, ustrojeno pod nadzorom države i raznih sudionika na području građevinske djelatnosti.

FNTP za niskogradnje predstavlja predsjednik udruge niskogradnje (FNTP). Ovo certifikacijsko tijelo sastoji se od dva člana iz *generalne tržišne komisije*, dva člana *komisije za tržište*...

Posebna pozornost usredotočena je na *opis i nomenklaturu djelatnosti*. Svekolika građevinska djelatnost poduzeća i obrtnika obuhvaćena je u preglednoj listi koja sadrži opise i ograničenja pojedinih djelatnosti. Svaka djelatnost je hijerarhijski raščlanjena prema složenosti izvedbe pojedinih vrsta radova.

Primjerice, tesarski su radovi opisani kako slijedi (samo sažeti opis):

- 2311** Tesarski radovi, jednostavne složenosti (rasponi do 12,00 m)....
- 2312** Tesarski radovi, srednje složenosti (rasponi do 25,00 m); ova poduzeća moraju imati studijske kapacitete....
- 2313** Tesarski radovi, veće složenosti (rasponi do 40,00 m); ova poduzeća moraju imati inženjerski biro....
- 2314** izvanredni tesarski radovi.....

Na ovaj način specificirane djelatnosti za koje se dodjeljuje certifikat naručitelju (investitoru) daju podatke o stručnim sposobnostima i granicama ponuditelja.

Što se traži u zahtjevu za stjecanje klasifikacije i kvalifikacije?

Nužne obavijesti sadrže najmanje:

- *administrativna i pravna pitanja*: osim podataka o upisu u registar trgovačke ili obrtničke komore, traži se identitet pravno odgovornog, kopija njegove diplome ili pravni dokaz njegova stručnog iskustva. Također se moraju dati dokazi o članstvu kod socijalnih institucija te da je doprinos tim institucijama uredno plaćen; kao i potvrde o osiguranju jamstva i desetgodišnje garancije
- *tehnička pitanja*: ljudski resursi, materijali i strojevi, popis nekretnina, oprema za predmetno područje za koje se traži kvalifikacija, referentna gradilišta, kao i podaci osiguravatelja o eventualno nastalim štetama na tim gradilištima. Za referentna gradilišta treba ishoditi potvrde arhitekata ili investitora kojima se potvrđuje izvođenje radova sukladno ugovorenim uvjetima.
- *financijska pitanja*: moraju se dati podaci o ukupnom prihodu i prihodu koji se odnosi na djelatnost za koju se traži kvalifikacija te prihodu koji se odnosi na kooperante.

Ove se informacije moraju kontinuirano aktualizirati.

Zaključno, sustav klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki je održiv ako u njemu sudjeluju predstavnici države i razni sudionici u graditeljstvu.

Također, osiguravatelji imaju poseban interes, jer tvrtke koje su stekle certifikat klasifikacije i kvalifikacije daju veću sigurnost da će uspješno izvesti ugovorene radove, kvalitetno i u ugovorenim rokovima, a time i uz znatno manje rizike. Stoga osiguravatelji u Francuskoj daju popust na premije osiguranja od 25 % tvrtkama koje su stekle klasifikacijski certifikat.

2.5 Grčka

Grčki sustav klasifikacije provodi se pod nadzorom Ministarstva za javne radove. To je javno-pravno podržan i fundiran sustav. Sustav sadrži 6 kategorija i 8 raznih specijalnih područja djelatnosti. Građevinske su tvrtke razvrstane u 8 razreda koje im daju pravo da sudjeluju u nadmetanju za projekte određenog reda veličine.

Postupak klasifikacije postiže se vrednovanjem:

- kvalifikacija inženjera u građevnom poduzeću
- iskustva na izvedbi usporedivih građevina tijekom proteklih triju godina te
- financijskih kapaciteta i gospodarske stabilnosti tvrtke.

Grčke tvrtke u području graditeljske djelatnosti pozitivno su se izrazile o ovom sustavu koji osim financijskog kapaciteta posebnu pažnju usredotočuje na broj i kvalifikacije zaposlenih inženjera koji imaju prvorazrednu ulogu u građevinskoj tvrtki. Klasifikacijski certifikat vrijedi tri godine, a građevinska tvrtka može u svako vrijeme, ako je stekla preduvjete, podnijeti zahtjev za prekvalifikaciju u viši razred.

2.6 Italija

U Italiji postoji obvezujući sustav za javne ugovore. Takozvani «*Albo nazionale dei costruttori*» provodi se pod nadzorom Ministarstva za javne radove. Sustav obuhvaća 55 kategorija djelatnosti. Talijanska poduzeća su zadovoljna sustavom kvalifikacije. Sustavom upravlja nezavisna organizacija koja već niz godina s velikom učinkovitošću obavlja postupke kvalifikacije. Nisu poznati prigovori ni žalbe na provedene postupke ni velikih ni malih građevinskih tvrtki.

Sustav u inozemstvu nije pozitivno ocijenjen jer predstavlja odvajanje odnosno neku vrstu zaštite nacionalnog tržišta i davanje prednosti nacionalnim tvrtkama.

2.7 Nizozemska

U Nizozemskoj ne postoji obvezujući sustav kvalifikacije i klasifikacije građevinskih tvrtki osim u području željezničke infrastrukture i infrastrukturnih projekata.

2.8 Norveška

U Norveškoj postoji središnja uprava za suglasnosti, odnosno dodjelu certifikata o podobnosti, u više kategorija za uslužne djelatnosti i djelatnost graditeljstva. *Posebnost sustava nalazi se u norveškom Zakonu o planiranju i gradnji* kojim se traži od podnositelja zahtjeva za ishođenje građevne dozvole dokaz o sposobnosti predviđenog: poduzetnika, projektanta, odnosno arhitekta. Podnositelj zahtjeva za ishođenje građevne dozvole dokazuje sposobnost na temelju certifikata dodijeljenog od središnjeg ureda za certifikaciju. Osnove za stjecanje certifikata jesu: tehnička kvalifikacija, menadžment i primjerena organizacija u odnosu na ispunjenje zakonom propisanih uvjeta za izvođenje radova.

Ovo je rješenje interesantno, u njemu se nalazi velika vrijednost. Iako se radi o državi koja se nalazi u području slobodne trgovine, a ne o članici EU, koja nije obvezna preuzeti smjernice EU u nacionalno zakonodavstvo, ipak je uredila ovo važno područje na primjeren način.

2.9 Portugal

Portugal primjenjuje obvezujući sustav za javne naručitelje kao i za privatne naručitelje za radove kojih vrijednost prelazi 25.000 €. Sustav sadrži 4 kategorije djelatnosti i 48 potkategorija. Poduzetnici su registrirani u 8 razreda sukladno vrijednosti ugovora. Pri utvrđivanju tehničke sposobnosti značajnu ulogu ima izobrazba i stručne kvalifikacije menadžmenta, pri čemu su za obavljanje određene djelatnosti potrebne licencije. Stručna sposobnost dokazuje se na temelju obavljenih radova tijekom posljednjih pet godina, a financijska učinkovitost na temelju bilanci posljednjih triju godina. Državna komisija upravlja i nadzire provedbu sustava tako da poduzetnici svake godine moraju dostaviti izvješće o obavljanim aktivnostima te gospodarskom i financijskom stanju.

Portugalski su poduzetnici zadovoljni, bez ikakvih dvojbi, sustavom klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki.

2.10 Španjolska

Španjolska također ima sustav koji je obvezujući za javne ugovore i istovjetan je s portugalskim. Sustav ima 11 kategorija i 69 potkategorija. Poduzetnici su registrirani u 6 razreda, sukladno veličini projekta i potkategoriji građevinske djelatnosti. Pri tome se postavljaju zahtjevi za financijski kapacitet, ljudske resurse te mehanizaciju i opremu sukladno veličini predmetnih radova. Iskustvo se ocjenjuje na temelju radova izvedenih posljednjih 5 godina, a financijska učinkovitost, kao i u drugim slučajevima, na temelju bilanci posljednjih triju godina.

Certifikat vrijedi četiri godine i može se, prvi put, nakon dvije godine uskladiti s tehničkom i financijskom sposobnosti tvrtke. Nakon dvije godine, poduzetnik ima mogućnost u svako vrijeme zahtijevati promjenu registriranoga razreda.

2.11 Velika Britanija

Velika Britanija nema jedinstven obvezujući sustav klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki. Postoji veći broj neobveznih sustava. Najveći je registrirani sustav Construction line. Construction line je u posjedu državnog tijela, Odjela za industriju, ali njime rukovodi privatna tvrtka (Capitalpublic limited co.). Djelatnosti su raščlanjene na 19 kategorija i 580 potkategorija. Podacima o registriranim tvrtkama koriste se: centralna vlast, lokalne vlasti, zdravstveni sektor, sektor socijalnog stanovanja, voditelji projekata.

Korisnici, registrirani u Construction line, mogu pretraživati bazu podataka upotrebljavajući niz različitih kriterija.

2.12 SR Njemačka

Postupak klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki nije predmet propisa o građenju nego se provodi na temelju propisa o javnoj nabavi. Postupak nije vezan za konkretne ugovore koji su predmet javne nabave, nego se na temelju provedene klasifikacije i kvalifikacije tvrtke uvode u REGISTR KLASIFICIRANIH I KVALIFICIRANIH TVRTKI. Javni se naručitelji koriste, a privatni se naručitelji mogu koristiti podacima iz registra i ne trebaju za svaki postupak nadmetanja tražiti dostavljanje dokumenata koji su već u postupku klasifikacije i kvalifikacije verificirani, što znatno smanjuje troškove ponuditeljima u postupku ustupanja javnih radova i ujedno isključuje nepodobne ponuditelje.

Primjerice, Savezno ministarstvo za promet, razvitak graditeljstva i razvitak gradova SR Njemačke na temelju prihvaćenih zaključaka radne skupine «Pretkvalifikacija građevinskih tvrtki» sastavljene od nadležnih ministara pokrajina za urbanizam, graditeljstvo i stanovanje, Saveznog ministarstva za promet, graditeljstvo i stanovanje, Saveznog ministarstva za gospodarstvo i rad, Savezne udruge građevinske industrije, Industrijskog sindikata graditeljstvo-poljoprivreda-okoliš, komunalnih stožernih udruga, udruga za završne radove, Centralne udruge njemačkih obrtnika u graditeljstvu i Centralne udruge obrtnika donijelo je Smjernice Saveznog ministarstva za promet, razvitak graditeljstva i razvitak gradova za provedbu postupka pretkvalifikacije od 25. travnja 2005. posljednji put izmijenjene i dopunjene 14. 9. 2007.

Smjernice za provedbu postupka PRETKVALIFIKACIJE donesene su na temelju Uredbe za ustupanje i ugovara-

nje (VOB), Opće odredbe za ustupanje građevinskih radova (VOB/A), sukladno odredbama propisa o javnoj nabavi. Zakona o sprječavanju ograničenja tržišne utakmice, (GWB)) i Uredbe o ustupanju javnih ugovora (VgV):

- VOB/A, dio 1. čl. 8., Nr. 3., st. 2.
- VOB/A, dio 2. čl. 8., Nr. 3., st. 2.
- VOB/A, dio 3. čl. 8., Nr. 3., st. 2.
- VOB/A, dio 4. SKR, čl. 5. Nr. 9 – Nr. 13.

Postupak certifikacije provodi šest profesionalnih institucija koje su registrirane i certificirane, u nacionalnom tijelu, za obavljanje postupka certifikacije.

U postupku certifikacije provjerava se podobnost ponuditelja utvrđivanjem stručnosti, učinkovitosti i pouzdanosti.

- Stručni je ponuditelj onaj ponuditelj koji raspolaže potrebnim tehničkim znanjem za pripremu i izvođenje dotičnih radova. Kod teških i složenih radova od ponuditelja treba pribaviti dokaze da je izvodio takve radove koji su usporedivi prema vrsti i opsegu.
- Učinkoviti je ponuditelj onaj ponuditelj koji raspolaže potrebnim osobljem i strojevima za stručno izvođenje radova u ugovorenim rokovima.
- Pouzdani ponuditelj je onaj ponuditelj koji uredno ispunjava obveze plaćanja svih dospjelih poreznih obveza i obveza za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, pridržava se kolektivnog ugovora i od kojeg se na temelju ispunjavanja prijašnjih ugovornih obveza očekuje besprijekorno izvođenje radova, uključivo i jamstvo.

U prilogu Smjernice br. 1 nalazi se obrazac s kriterijima za provedbu dokaza podobnosti sukladno odredbama čl. 8., Nr. 3 i Nr. 5 VOB/A, primjerice: pravnim zahtjevima, načinom dokazivanja i rokovima aktualiziranja.

U prilogu Smjernice br. 2 raščlanjene su vrste radova na izvedbu pojedine vrste radova i izvedbu kompletnih radova na građevinama. Certifikat se dodjeljuje ili za izvedbu pojedinih vrsta radova, specificiranih po skupinama radova, ili za izvođenje kompletnih radova za određene vrste građevina. Stjecanje certifikata za izvođenje kompletnih radova na određenim građevinama nužno je uvjetovano certifikatom za izvođenje pojedinih vrsta radova. To znači da tvrtka koja ne raspolaže vlastitim resursima za izvođenje pojedinih vrsta radova ne može steći certifikat za izvođenje kompletnih radova na građevinama.

2.13 Češka Republika

U okviru pregovora za pristup EU, Europska je komisija u posljednjem vrednovanju usklađenosti pravnog sustava s pravnom stečevinom EU predložila Češkoj Republici (ČR) da u okviru slobodnog kretanja robe i usluga uskladi propise o javnoj nabavi sa smjericama EU.

U tu svrhu Udruga poslodavaca graditeljstva Češke Republike inicirala je izradu Nacionalnoga klasifikacijskog i kvalifikacijskog sustava građevinskih tvrtki u utemeljenoj na sljedećem:

- Odluci predsjedništva Udruge poslodavaca graditeljstva Češke Republike
- Češkom Zakonu o javnoj nabavi, odnosno nacrtu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2004/18/EZ (donesen 31. ožujka 2004.) o koordinaciji postupaka za dodjelu ugovora o javnim radovima, ugovora o javnim opskrbama te ugovora o pružanju javnih usluga sukladno stavku 45. Preambule Direktive
- Europskoj prednormi prEN 13833.
- Suglasnosti čeških ministarstava nadležnih za ustupanje javnih radova,

te izradila Nacionalni klasifikacijski i kvalifikacijski sustav građevinskih tvrtki u Češkoj Republici i uspostavila njihov registar u kojem su utvrđene kvalifikacije tvrtki za koje vrste djelatnosti graditeljstva su osposobljene (vrste radova).

Pod klasifikacijom i kvalifikacijom građevinskih tvrtki podrazumijeva se djelatnost u kojoj nadležno tijelo (certifikacijsko tijelo) prosuđuje, prema unaprijed definiranim pravilima, klasifikacije i kvalifikacije odgovara li tražitelj kriterijima ustanovljenim u tim dokumentima, to jest je li

- stručno, tehnički, organizacijski i ekonomski sposoban provoditi i upravljati izvođenjem precizno specificiranih građevinskih radova i poslova i je li financijski i ekonomski vrijedan povjerenja, tj. sposoban ispunjavati svoje ugovorne obveze i uvjete ponuđene u prijedlogu ugovora o izvođenju građevinskih radova i izvršenju poslova.

Nakon provjere ispunjavanja ovih kriterija, ovo tijelo izdaje *svjedodžbu* (certifikat o kvalifikaciji).

Certifikat o klasifikaciji i kvalifikaciji kao i buduće kvalifikacijske i klasifikacijske dokumente izdaje nadležno certifikacijsko tijelo, koji je za ovu djelatnost registrirano od strane upravljača sustava – *Saveza poduzetnika u građevinarstvu u ČR*. Registar certifikacijskih tijela za provedbu postupka klasifikacije i kvalifikacije vodi se u *Savezu poduzetnika u građevinarstvu Češke Republike*.

Razdoblje valjanosti ovog certifikata bilo je utvrđeno na 1 godinu, pri čemu se može, nakon dostavljanja aktualnih podataka i referencija, produžiti svaki put na još godinu dana.

O registraciji konkretnog certifikata o kvalifikaciji u Registru kvalificiranih građevinskih tvrtki ČR odlučuje Vijeće za kvalifikacije na temelju pravila ustanovljenih u dalje navedenim dokumentima.

Rezultatima djelatnosti certifikacijskih tijela za klasifikaciju i kvalifikaciju mogu se koristiti, odnosno koriste se:

- organizatori izbornih postupaka za javna nadmetanja, i
- privatno-pravni subjekti koji žele smanjiti rizik i davatelja ponude za izvedbu građevinskih radova i investitora.

Organizacijska struktura Nacionalnoga kvalifikacijskog i klasifikacijskog sustava građevinskih tvrtki ČR

Savez poduzetnika u građevinarstvu ČR vrhovno je tijelo ovoga sustava

- Predsjednik saveza imenuje članove Vijeća za kvalifikacije i članove Prizivnog odbora i odobrava Statut ovog Vijeća i Odbora.
- Savez poduzetnika u građevinarstvu u ČR vodi Registar certifikacijskih tijela za kvalifikacije ČR i Registar kvalificiranih građevinskih tvrtki ČR.
- Savez poduzetnika na svojim internetskim stranicama pruža informacije o NKKS-u uključujući i objavljivanje njegovih osnovnih dokumenata (Upitnik, priloge, napatke-smjernice, metodike).

Vijeće za kvalifikaciju je Savez poduzetnika u građevinarstvu u ČR proglasio nadzornim i registracijskim tijelom svih u ČR ustanovljenih certifikacijskih tijela za klasifikaciju i kvalifikaciju građevinskih tvrtki, koja moraju ispunjavati kriterije Nacionalnog klasifikacijskog i kvalifikacijskog sustava građevinskih tvrtki ČR.

Prizivni je odbor prizivno tijelo II. stupnja u procesu klasifikacije i kvalifikacije koje odlučuje:

- o uvrštavanju ili neuvrštavanju konkretnoga certifikacijskog tijela za klasifikaciju i kvalifikaciju građevinskih tvrtki u Registar certifikacijskih tijela za kvalifikacije ČR
- o uvrštavanju ili neuvrštavanju konkretnoga građevinskog poduzetnika u registar kvalificiranih i kvalificiranih građevinskih poduzetnika ČR.

Ako žalitelj nije zadovoljan rezultatom svog priziva, ima mogućnost da svoj slučaj obrazloži u odlučujućem postupku u Češkoj komori sudaca sa sjedištem u Brnu.

Certifikacijsko je tijelo za klasifikaciju i kvalifikaciju (dalje samo kvalifikacijsko tijelo) izvršno tijelo sustava koje prema utvrđenim pravilima osigurava provođenje klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki.

Djelatnošću ovog tijela upravlja direktor koji istovremeno odgovara za ispunjenje njegovih zadataka Vijeću za kvalifikacije, a osobito:

- izdaje certifikate o klasifikaciji i kvalifikaciji
- donosi odluke u I. stupnju u odnosu na priziv protiv postupka i odluke o klasifikacijskom i kvalifikacijskom postupku

- priprema Vijeću za kvalifikacije odnosno dostavlja Prizivnom odboru sve potrebne dokumente o preveđenim klasifikacijama i kvalifikacijama, uključujući obrazloženja svih značajnih odluka za prosuđivanje toga je li bila osigurana provedba poštene i nepristrane klasifikacije i kvalifikacije.

3 Organizacija provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki

Na temelju sažetog prikaza provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki, u nekim državama članicama EU, nedvojbeno se može zaključiti:

1. Sustav klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki provode profesionalna certifikacijska tijela sukladno unaprijed utvrđenim kriterijima.
2. Nakon provedenog postupka klasifikacije i klasifikacije građevinskih tvrtki iste tvrtke se uvode u REGISTAR KLASIFICIRANIH I KVALIFICIRANIH GRAĐEVINSKIH TVRTKI. Uvid u REGISAR u pravilu je dopušten javnim naručiteljima a u mnogim državama dostupan je i privatnim naručiteljima. Podaci iz registra se smatraju dokazima o podobnosti građevinskih tvrtki u postupku konkretnih ustupanja javnih radova. Na ovaj način su znatno smanjeni troškovi građevinskih tvrtki u postupku dokazivanja njihove podobnosti a ujedno se sprječava sudjelovanje tvrtki koje ne ispunjavanje uvjete podobnosti za konkretne predmete nadmetanja.
3. Postupak klasifikacije i kvalifikacije u nekim državama je obvezujući u postupku ustupanja radova za javne naručitelje, a u nekim državama i za privatne naručitelje.
4. Postupak klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki provodi se u nekim državama pod nadzorom ministarstva, primjerice nadležnog za graditeljstvo, javne radove ili gospodarstvo, u nekim državama u okviru udruge poslodavaca građevinskih poduzetnika ili tijela u kojem se nalaze predstavnici: državne uprave, javnih naručitelja, stožernih udruga poslodavaca i obrtnika i sindikata.

4 Kriteriji koji se primjenjuju u postupku provedbe sustava klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki

U postupku utvrđivanja uvjeta i mjerila za davanje suglasnosti za obavljanje djelatnosti građenja, odnosno provedbe postupka klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki, u najvećem dijelu država članica EU primjenjuju se tri glavna kriterija:

- Administrativni i pravni kriteriji
- Ekonomski kriteriji
- Tehnički kriteriji.

4.1 Administrativni kriteriji

- opći podaci o sjedištu tvrtke, pravnom statusu, imenima odgovornih osoba za zastupanje tvrtke, izvod iz upisnika u trgovački registar, shema organizacije tvrtke kao i ostali traženi podaci iz upitnika
- tvrtka mora biti likvidna (dokazuje se izjavom banke, odnosno banaka u kojima je tvrtka otvorila račun/račune, o sposobnosti ispunjavanja svojih obveza)
- nad tvrtkom ne smije biti otvoren stečaj
- ne smije biti u evidenciji tvrtki koje ne plaćaju porezne obveze
- ne smije biti u evidenciji tvrtki koje uredno ne uplaćuju zakonske obveze za zdravstveno i mirovinsko osiguranje te doprinose Zavodu za zapošljavanje
- ne smije biti u evidenciji tvrtki koje uredno ne isplaćuju osobne dohotke sukladno kolektivnom ugovoru za graditeljstvo
- potvrda o nekažnjavanju odgovornih osoba koje zastupaju tvrtku
- pozitivno će se ocijeniti činjenica indeksa discipline plaćanja obveza prema dobavljačima i kooperantima.

4.2 Ekonomski kriteriji

Podnositelj zahtjeva koji želi biti kvalificiran treba ispuniti ekonomske kriterije:

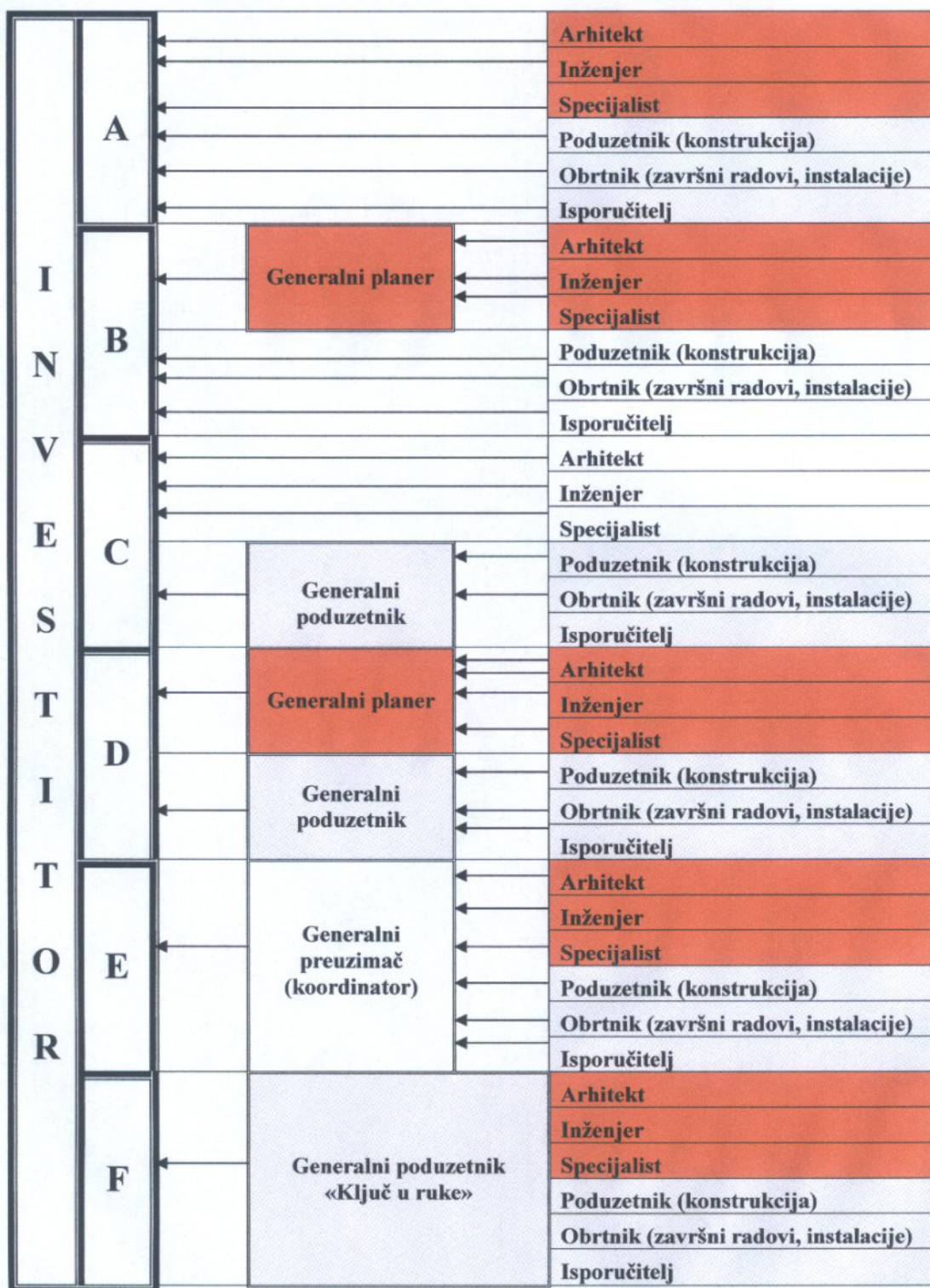
- mora imati pozitivnu vrijednost vlastite imovine
- mora imati primjeren pokazatelj svoje likvidnosti;
- mora priložiti završni račun prethodne godine zajedno s izjavom ovlaštenog revizora (analiza bilance u punom opsegu i konačno izvješće ovlaštenog revizora za provjeru godišnjeg završnog računa za prethodnu godinu)
- mora izvjestiti o visini godišnjeg prihoda tvrtke (područje graditeljstva) za prethodne tri godine kao i prosjek za prethodne tri godine i to kako za sve glavne razrede tako i za pojedine podrazrede sukladno Jedinstvenom rječniku javne nabave CPV-a odnosno nacionalnoj klasifikaciji.

4.3 Tehnički kriteriji

Podnositelj zahtjeva koji želi biti kvalificiran mora ispuniti tehničke kriterije:

- mora dokazati da je sposoban za obavljanje djelatnosti građenja ili izvođenja pojedinih vrsta radova na građevini (dokazuje se: kopijama svjedodžbi o stečenim znanjima i položenim odgovarajućim ispitima za zaposleno osoblje)

Prikaz šest osnovnih oblika mogućnosti nuđenja i ugovaranja izvedbe građevinskih radova

- građevinska tvrtka mora dokazati da za pojedine vrste djelatnosti sukladno CPV-u ima izrađene vlastite tehnološke postupke, da vlastiti tehnološki postupci sadržavaju kontrolne i ispitne postupke za pojedine faze proizvodnje/izvođenja radova kojima se provjeravaju jesu li ostvarena odstupanja u granicama dopuštenih tolerancija i da ima razrađene postupke za kontrolu i preuzimanje radova koje u njezino ime i za njezin račun izvode kooperanti
- mora prikazati sustav upravljanja izvedbom radova
- mora dokazati da raspolaže vlastitim tehničkim resursima (prijevozna sredstva i druga tehnička oprema) za izvođenje radova primjenom određenih tehnologija ili ima pristup tim izvorima
- mora predočiti koliko zapošljava radnika, u djelatnosti za koju se želi kvalificirati, u posljednje tri godine i prosjek zaposlenih za posljednje tri godine
- mora predočiti koliko zapošljava radnika na upravljačkim mjestima, u djelatnosti za koju se želi kvalificirati, u posljednje tri godine i prosjek za posljednje tri godine
- mora za svaku djelatnost za koju se želi kvalificirati dostaviti tri referencije dovršene u posljednjih pet godina (kod svake referencije moraju biti navedeni: naziv naručitelja, vrsta i vrijednost radova, vrijeme izvedbe radova, mjesto izvedbe radova te potvrda naručitelja s javnim ovlastima ili privatnog naručite-

lja o urednoj izvedbi radova u smislu odgovarajuće kvalitete i ugovorenih tehničkih zahtjeva)

4.4 *Dodjela suglasnosti (certifikata) za obavljanje djelatnosti građenja*

Profesionalno tijelo za provođenje klasifikacije i kvalifikacije na temelju kriterija i dostavljenih podataka utvrđuje podobnost tvrtke za obavljanje djelatnosti graditeljstva, izvođenje građevine i/ili vrsta radova sukladno glavnim razredima i podrazredima Jedinstvenog rječnika javne nabave, odnosno vlastite klasifikacije građevina i vrsta radova, i izdaje suglasnost na rok od *jedne ili više godina*. *Suglasnost bi se trebala obnavljati istekom svake kalendarske godine. Na taj bi se način utvrđivalo je li tvrtka sposobna dalje obavljati djelatnosti građenja prema dodijeljenoj suglasnosti, ili je stekla nove referencije ili više ne ispunjava uvjete na temelju kojih je bila dodijeljena suglasnost.* Dokumentacija na temelju koje se dodjeljuje SUGLASNOST ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI GRAĐENJA treba se nalaziti u arhivi tijela koje provodi postupak klasifikacije i kvalifikacije građevinskih tvrtki. Ona bi trebala biti dostupna javnim i privatnim naručiteljima i mogla bi u postupku javne nabave biti priznata kao dokumentacija kojom se dokazuje sposobnost njezina ponuditelja.

IZVORI: Propisi i dokumenti zemalja čiji su sustavi prikazani u članku